ਡੇਲ ਦੇ'ਸੋਜ਼ਾ
ਬਨਾਮ
ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ
ਲੇਬਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੀ) ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1319 ਦੀ 2021)
ਅਕਤੂਬਰ 29, 2021
[ਆਰ. ਸੁਭਾਸ਼ ਰੈੱਡੀ ਅਤੇ ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਨਿਊਨਤਮ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਐਕਟ, 1948: ਐਸ.224, ਐਸ.22ਸੀ(1) ਅਤੇ (2) – ਅਪੀਲਕਰਤਾ
WS ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਏਟੀਐਮਜ਼ ਦੀ ਸਰਵਿਸਿੰਗ ਲਈ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ – ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਏਟੀਐਮਜ਼ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ WS ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁਖੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2) ਨੂੰ ਲੇਬਰ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ 1948 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – WS ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਏਟੀਐਮਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਏਟੀਐਮਜ਼ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ
WS ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਖਿਲਾਫ ਐਸ.224 ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ – WS ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸੂਚੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਸੱਦਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਐਸ.482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿ
ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਐਕਟ ਦੀ ਐਸ.22ਏ 'ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਆਮ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ' ਹੈ ਜਿੱਥੇ “ਕੋਈ ਵੀ
ਮਾਲਕ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੋਵੇਗਾ...” – ਸਬ-
ਸੈਕਸ਼ਨ (1) ਨੂੰ ਐਸ.22ਸੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਚਾਲਕੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ, ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ – ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਹ ਐਕਟ ਦੇ ਐਸ.22ਸੀ(1) ਅਧੀਨ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਰੀ ਸੰਭਵ ਦਿਲੀਜੈਂਸ ਵਰਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ – ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਮੂਲ ਭਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22C ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ - ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਸਮਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ - 'ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ' ਅਤੇ 'ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਲਈ ਮੁੱਖ ਹਨ - ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ - ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22C ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨਾਲ ਧਾਰਾ 22C ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ - ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਵਹਾਰ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਕਾਰਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਦ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ, ਮਿਲੀਭੁਗਤ, ਜਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ - ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ

ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22C ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ WS ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ - ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ - ਇਹ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਜੋ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 22C ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ - ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਵਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਭਿਯੋਗ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22C(2) 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਖਿਲਾਫ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ: ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ - ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜੇਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਹੈ - ਹਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪਰਿਣਾਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਅਭਿਯੋਗ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ - ਨਿਊਨਤਮ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਐਕਟ, 1948।

ਲੇਬਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੀ) ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਰ

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22ਏ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ 'ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਆਮ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ' ਹੈ ਜਿੱਥੇ "ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਲਕ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ"। ਧਾਰਾ 22ਸੀ ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ (1) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹਨਾਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22ਸੀ(1) ਅਧੀਨ ਪਰੋਕਸੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜੋ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਰੀ ਸੰਭਵ ਦਿਲੀਜੈਂਸ ਵਰਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਬੋਝ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਬੋਝ ਅਤੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 22ਸੀ ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ (1) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹਟਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਨਿਕਾਲਦਾ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੇਣ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 22ਸੀ ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ (1) ਅਧੀਨ ਪਰੋਕਸੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਉਚਿਤਕਰਨ ਜਾਂ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਧਾਰਾ 22ਸੀ ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ (1) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋ ਅਪਵਾਦ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਬੋਝ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਬੋਝ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਭਾਵ ਧਾਰਾ 22ਸੀ(1) ਦਾ ਬੋਝ ਅਭਿਯੋਜਨ ਉੱਤੇ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ। [ਪੈਰਾ 8, 10]|521-ਬੀ-ਸੀ; 522-ਸੀ-ਐਫ; 523-ਜੀ-ਐਚ; 524-ਏ]

ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ. ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਨੀਤਾ ਭੱਲਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2005) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 89 : [2005] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 371; ਅਨੀਤਾ ਹਾਡਾ ਬਨਾਮ ਗੌਡਫਾਦਰ ਟ੍ਰੈਵਲਜ਼ ਅਤੇ ਟੂਰਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ (2012) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 661 : [2012] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 503 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2. ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਸਮੂਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22C ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ

ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੇ ਦਰਜੇ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਲਾ ਅਪਰਾਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 22C ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਉੱਤੇ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਅਭਿਯੋਜਨ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 11]

3. ਧਾਰਾ 22C ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ 'ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ' ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਲਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ' ਅਤੇ 'ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਲਈ ਮੁੱਖ ਹਨ। ਇਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਮੰਨਣ ਦਾ ਅਸਰ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਖਿਲਾਫ ਅਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। [ਪੈਰਾ 12]

ਗਿਰਧਾਰੀ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਡੀ.ਐਚ. ਮੇਹਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ 1971 (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 189: [1971] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 748 : [1971] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 748; ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ. (1981) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 335 : [1981] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 200; ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਦਾਸ ਝੁੰਝੁਨਵਾਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (1983) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 9 : [1983] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 895; ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਮਾਲ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੈਂਟਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2010) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 330 : [2010] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 805 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਰੋਹਤਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰ 1983 (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [1983] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 884 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

4. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22ਸੀ ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਧਾਰਾ 22ਸੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਾਂ ਤਦ ਉੱਤੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸੈਕਰੇਟਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਆਚਰਣ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਾਰਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਦ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਦ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸੈਕਰੇਟਰੀ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। [ਪੈਰਾ 17]

5. ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22ਸੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਬਲਯੂਐਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਜੋ ਕੇਵਲ ਤਦ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 22ਸੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਵਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਧਾਰਾ 22ਸੀ(2) ਦੇ ਐਕਟ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 18]

ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਵੀ. ਪਾਰੇਖ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1970) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 491; ਸ਼ਰਦ ਕੁਮਾਰ ਸੰਘੀ ਬਨਾਮ ਸੰਗੀਤਾ ਰਾਣੇ (2015) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 781 : [2015] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 145; ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਬਨਾਮ ਬੀ. ਸ਼ਿਵਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2019) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 797 : [2019] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 991 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸ਼ਿਓਰਤਨ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਟੇਟ (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 352 : [1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 719; ਅਨੀਲ ਹਾਡਾ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਰਿਲਿਕ ਲਿਮਿਟੇਡ (2000) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [1999] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 6; ਅਨੀਲ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਸਟਾਰ ਇੰਡੀਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2014) 10

ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 373 : [2014] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 183; ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਯੂਨੀਲੀਵਰ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਟੇਟ (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 751 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

6. ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪਰਿਣਾਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਅਭਿਯੋਗ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਅਪਵਾਦ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਕੰਪਨੀ ਆਪ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੁਕਾਵਟ ਕਾਰਨ ਅਭਿਯੋਗ ਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪਰ, ਅਜਿਹੇ ਅਪਵਾਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਕਾਰਣ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਭਿਯੋਗ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 27]

7. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਜਿਸਟਰ ਅਤੇ ਫਾਰਮ 'ਕਾਰਜ-ਸਥਾਨ' ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ-ਕਾਰਣ-ਕਮ-ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨਾ ਤਾਂ ਏਟੀਐਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਏਟੀਐਮ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਏਟੀਐਮ ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਵਾਬ ਘਾਟ ਕਿਉਂ ਸੀ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਦੇ ਏਟੀਐਮ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਅਤੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਉਸ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਚੁੱਪ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਈਲਾਈਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। [ਪੈਰਾ 28]

8. ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਨਵਾਜ਼ੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਕਸਰ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸਖਤ ਸਮੇਤ ਦੰਡਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਸਕਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਭਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ-ਪੁਸਤਕ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਣਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ, ਓਵਰਟਾਈਮ ਭੁਗਤਾਨ, ਕਟੌਤੀਆਂ, ਆਦਿ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 29]

ਰੈਵੇਨਿਊ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਨਿਸਾਰ ਹੋਲੀਆ 2008 (2) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 370 : [2007] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 906 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

9. ਲਗਭਗ ਹਰ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੰਡਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਟੀਲ ਲਿਮਿਟੇਡ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪੈਸੇਜ ਇਹ ਨਿਯਮ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਵਿਵੇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਤਕਨੀਕੀ, ਵੇਨੀਅਲ ਉਲੰਘਣਾਂ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਾਮਾਫ਼ੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਹੁੰਚ ਮਿਲ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵੇਰੀਏਬਲਾਂ ਅਤੇ ਜਟਿਲਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨ ਕਈ ਵਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਦੇਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਵੇਰੀਏਬਲ ਅਤੇ ਜਟਿਲਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸਬਟਰਫਿਊਜ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਰਥ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ, ਅਣਉਚਿਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਨਤੀਜੇ ਐਕਟ ਦਾ ਇਰਾਦਾ, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਮਾਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਨਤੀਜੇ. ਇਰਾਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਇੱਕ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਡਿਫਾਲਟਰ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 30]

ਐਮ/ਐਸ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਟੀਲ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਓੜੀਸਾ 1969 (2) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 627 : [1970] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 753 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

10. ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣਾ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਤੀਜੇ ਧਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਪਮਾਨ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਤੱਕ, ਬਚਾਅ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੀ ਪਰਯਾਪਤ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਦੇ ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੰਦਿਗਧ ਹੋਵੇ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੀ ਕੋਰਸ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੀ ਪਰਯਾਪਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਚਾਲੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਅਤੇ ਸਹੀ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਪੂਰਣ ਸਮਝ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਾਸੂਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 31]

11. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਮਨਾਂ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰੇ ਇੱਕ ਮਕੈਨਿਕਲ ਅਤੇ ਰੁਟੀਨ ਢੰਗ ਨਾਲ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ 1973 ਦੇ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧਿਆਇ XV ਅਧੀਨ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 200 ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ (ਅ) ਅਧੀਨ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰੇ ਅਤੇ ਦੇਖੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਮਾਮਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। [ਪੈਰਾ 32]

ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਮਾਲ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) ਅਤੇ ਹੋਰ (2009) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 407 : [2008] 16 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 83 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

12. ਸੰਮਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਹੈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜੋ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਯੋਗਤਾ. [ਪੈਰਾ 32][539-H]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ [2005] 3 ਸਪਲ. SCR 371 ਪੈਰਾ10 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ [2012] 5 SCR 503 ਪੈਰਾ 10 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ [1971] 3 SCR 748 ਪੈਰਾ 12 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ [1981] 3 ਐਸਸੀਆਰ 200 ਪੈਰਾ 13 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ [1983] 1 ਐਸਸੀਆਰ 884 ਪੈਰਾ 14 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ [1983] 1 SCR 895 ਪੈਰਾ 15 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ [2010] 2 SCR 805 ਪੈਰਾ 16 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ (1970) 3 SCC 491 ਪੈਰਾ 19 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ [1985] 1 ਐਸਸੀਆਰ 719 ਪੈਰਾ 20 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ [1999] 5 ਸਪਲ. SCR 6 ਪੈਰਾ 21 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ [2012] 5 SCR 503 ਪੈਰਾ 22 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ [2014] 8 SCR 183 ਪੈਰਾ 23 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ [2015] 2 SCR 145 ਪੈਰਾ 24 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ [2019] 1 SCR 991 ਪੈਰਾ 25 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ (2020) 10 SCC 751 ਨੇ ਪੈਰਾ 26 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ [2007] 12 ਐਸਸੀਆਰ 906 ਪੈਰਾ 30 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ [1970] 1 SCR 753 ਪੈਰਾ 30 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

2008| 16 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 83 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 32 ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1319 ਦਾ 2021.

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਬਲਪੁਰ ਵਿੱਚ 20.01.2020 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਐਮ. ਕ੍ਰ. ਸੀ. ਨੰਬਰ 846 ਦਾ 2016.

ਸਿੱਧਾਰਥ ਲੂਥਰਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸਮਸ਼ੇਰ ਗਰੁੜ, ਸੰਦੀਪ ਸੁਧਾਕਰ ਦੇਸਮੁਖ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਸੁਭਾਂਗੀ ਜੈਨ, ਪੰਕਜ ਸਿੰਘਲ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਏਐਸਜੀ, ਸੁਭਰਾਂਸ਼ੂ ਪਾਧੀ, ਪੀ. ਵੀ. ਯੋਗੇਸਵਰਨ, ਅਮਰੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਡੇਲ ਦੇਸੂਜ਼ਾ, ਐਮ/ਐਸ. ਰਾਈਟਰ ਸੇਫਗਾਰਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ (ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਕੰਪਨੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹਨ। 2009 ਵਿੱਚ, ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਐਮ/ਐਸ. ਐਨਸੀਆਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਇੰਡੀਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨਾਲ "ਆਟੋਮੇਟਿਡ ਟੈਲਰ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਰੀਪਲੇਨਿਸ਼ਮੈਂਟ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ" ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਦੇ ਏਟੀਐਮਜ਼ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। 19ਵੀਂ ਫਰਵਰੀ 2014 ਨੂੰ, ਲੇਬਰ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਅਫਸਰ (ਕੇਂਦਰੀ) ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਸਾਗਰ, ਸਿਵਲ ਲਾਈਨਜ਼, ਕੋਮਲ ਚੰਦ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਦੇ ਏਟੀਐਮ (ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਏਟੀਐਮ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ। 06ਵੀਂ ਮਾਰਚ 2014 ਨੂੰ, ਲੇਬਰ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਅਫਸਰ (ਕੇਂਦਰੀ) ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਨੋਦ ਸਿੰਘ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਮੁਖੀ ਐਮ/ਐਸ. ਰਾਈਟਰ ਸੇਫਗਾਰਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਏਟੀਐਮ ਵਿੱਚ ਨਿਯੂਨਤਮ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਐਕਟ, 1948 (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ, 'ਐਕਟ') ਅਤੇ ਨਿਯੂਨਤਮ ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ਕੇਂਦਰੀ) ਨਿਯਮ, 1950 ('ਨਿਯਮ') ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। 02ਰੀ ਅਪ੍ਰੈਲ 2014 ਨੂੰ, ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਏਟੀਐਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਥੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਲੇਬਰ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਅਫਸਰ (ਕੇਂਦਰੀ), ਪੱਤਰ ਦੀ ਮਿਤੀ 08ਵੀਂ ਅਗਸਤ 2014 ਨਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 14ਵੀਂ ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। 14ਵੀਂ ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ, ਲੇਬਰ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਅਫਸਰ (ਕੇਂਦਰੀ) ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22ਏ ਅਧੀਨ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਿਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਸਾਗਰ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਾਂਗੇ।

3. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ, ਭਾਵ, 14ਵੀਂ ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ, ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ, ਸਾਗਰ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 3398/2014 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। 01ਲੀ ਅਗਸਤ 2015 ਨੂੰ, ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਚੀਫ ਲੇਬਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਕੇਂਦਰੀ), ਮਾਰਹਾਤਲ, ਜਬਲਪੁਰ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ 06ਵੀਂ ਮਾਰਚ 2014 ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਜਮਾ ਕੀਤੀ।

4. ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 01 ਅਗਸਤ 2015 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1973 ('ਕੋਡ', ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ) ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਐਮ.ਕ੍ਰਿ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 846/2016 ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਬਲਪੁਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੀਟ ਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 3398/2014 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਐਮ.ਕ੍ਰਿ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 846/2016 ਦੀ ਤਾਰੀਖ 20 ਜਨਵਰੀ 2020 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ।

5. ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੇ, ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ: (i) ਡੇਲ ਦੇ'ਸੋਜ਼ਾ - ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਕੇਸ-ਟਾਈਟਲ ਅਨੁਸਾਰ ਐਮ/ਐਸ. ਰਾਈਟਰ ਸੇਫਗਾਰਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਮੁੰਬਈ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਰਾਈਟਰ ਹਾਊਸ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਵਿਨੋਦ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੈਡ ਹੈ ਐਮ/ਐਸ. ਰਾਈਟਰ ਸੇਫਗਾਰਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦਾ ਅਤੇ ਭੋਪਾਲ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸੂਚੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਸੱਦਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ।

6. ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 3 ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:

"(3) ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਹਨ ਜੋ ਨਕਦੀ ਲੋਡਿੰਗ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਕੰਮ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਕਤ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਅਧੀਨ ਉਕਤ ਐਕਟ, ਜੋ ਕਿ ਐਮਪਲਾਇਅਰ ਹੈ ਪਾਰਟ 2 (ਈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ, 1948।"

ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"(4) ਕਿ ਉਕਤ ਐਮਪਲਾਇਅਰ ਦਾ ਕੰਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ- ਐਸ.ਓ. 1284 (ਈ) ਦੀ ਤਾਰੀਖ 20.05.2009 ਅਧੀਨ ਨਿਯਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ, 1948 ਅਤੇ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜ਼ਜ਼ (ਕੇਂਦਰੀ) ਨਿਯਮ, 1950 ਅਧੀਨ ਸ਼ਡਿਊਲਡ ਐਮਪਲਾਇਅਰ ਹਨ।"

7. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ 19 ਫਰਵਰੀ 2014 ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਨੇ ਨਿਯਮ 21(4), 22, 25(2), 26(1) ਅਤੇ 26(5) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਫਾਈਨ ਰਜਿਸਟਰ ਫਾਰਮ-1, ਰਜਿਸਟਰ ਫਾਰਮ-2, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਸੂਚਨਾ, ਨਿਯਮ, ਅਤੇ ਐਕਟ ਦਾ ਸਾਰ, ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤਾ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ, ਓਵਰਟਾਈਮ ਰਜਿਸਟਰ, ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਭੁਗਤਾਨ ਰਜਿਸਟਰ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਥਾਂ(ਾਂ) ਤੇ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ।

8. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22A, ਜਿਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਆਮ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ' ਹੈ ਜਿੱਥੇ "ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਲਕ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ"। ਧਾਰਾ 22B ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਨਾਲ ਸਿਰਲੇਖ "ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ" ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ - ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 22A ਅਧੀਨ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋ"। ਧਾਰਾ 22B ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 22A ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਵਾਇਸ ਉਪ-ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਧਾਰਾ 22A ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

9. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22C ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

"22C. ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ। —

(1) ਜੇਕਰ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਚਾਲਕੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਅਨੁਸਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਵੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦੇਵੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਰੀ ਸੰਭਵ ਸਾਵਧਾਨੀ ਬਰਤੀ ਸੀ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ

ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਅਨੁਸਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਵਿਆਖਿਆ. — ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ —

(a) "ਕੰਪਨੀ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰੀਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਰਮ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹੋਰ ਸੰਘਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ; ਅਤੇNONE NONE

(b) "ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ" ਇੱਕ ਫਰਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਝੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।"NONE NONE

10. ਧਾਰਾ 22C ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਹ ਧਾਰਾ 22C(1) ਅਧੀਨ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ, ਜੋ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਵੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਬਰਤੀ ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਬਾਰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੇਣ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 22C ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਨੀਤਾ ਭੱਲਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881 ਦੇ ਪਾਰੀ ਮਟੀਰੀਆ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"4… ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਚਾਲਕੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵੀ। ਉਪ-ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਬਰਤੀ ਸੀ।

xx

xx

9. ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਂ ਜੋਇੰਟ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਨਾਮ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 141(1) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਬਰਤੀ ਸੀ।"

ਅਨੀਤਾ ਹਾਡਾ ਬਨਾਮ ਗੌਡਫਾਦਰ ਟ੍ਰੈਵਲਜ਼ & ਟੂਰਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ 2 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ ਤੇ ਲਾਗੂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਪਰ ਜੇ ਅਜਿਹਾ

ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਬਰਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ।

"22. ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਉੱਤੇ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 141 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ, ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 141 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਬਰਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਉੱਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।"

ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੁਝ ਖਾਸ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।"

"23. ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਬਰਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ।"

ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੁਕੜੇ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਧਾਰਾ 22C ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਅਪਵਾਦ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।"

11. ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਉਸ ਅ ਵੀ ਉਸ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ, ਇਹ ਹੈ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 22 ਸੀ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਏ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਕਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸੈਕਟਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸਥਿਤੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ (2) ਤੋਂ ਧਾਰਾ 22C ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ।

12. ਧਾਰਾ 22C ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ' ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਚਾਲਣਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਧੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ' ਅਤੇ 'ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਲਈ ਮੁੱਖ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਤੇ, ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਨਿਯਮਨ ਐਕਟ, 1947 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 23-C(1) ਅਤੇ 23-C(2) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਿਰਧਾਰੀ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਡੀ.ਐਚ. ਮੇਹਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

“6. ਫਿਰ ਇਹ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ 'ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਚਾਲਣਾ ਲਈ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ' ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ਬਦ 'ਕੰਪਨੀ' ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਰਮ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਫਰਮ ਦੇ ਸਾਝੀਦਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਲਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 1971 (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 189.

ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ "ਇੰਚਾਰਜ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਫਰਮ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਧਾਰਾ 23-ਸੀ(2) ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੇਵਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

xx
xx
xx

8. ਆਰ.ਕੇ. ਖੰਡੇਲਵਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਡੀ.ਐਸ. ਮਾਥੁਰ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ, ਨੇ ਦਵਾਈ ਐਕਟ, 1940 ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਮਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੈ, ਦੇਖਿਆ:

"ਕੁਝ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੇਵਲ ਨੀਤੀ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮਕਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਆਪਰਾਧਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸਥਾਪਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।"

ਜੋ ਲੋਕ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਫਰਮ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਐਕਸਚੇਂਜ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 23-ਸੀ(1) ਅਧੀਨ ਨਿਰਮਾਣਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ।

13. ਸ਼ਬਦ 'ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲਈ' ਦੇ ਅਰਥ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਜ ਕਰਨਾਟਕ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕਾਸਮੇਟਿਕਸ ਐਕਟ, 1940 ਅਧੀਨ ਫਰਮ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਦੇ ਅਭਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜੱਜਮੈਂਟ ਨੇ ਉਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 34 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ (ਜੋ ਕਿ ਮਿਨੀਮਮ ਵੇਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 22ਸੀ ਨਾਲ ਪਰੀ ਮਟੀਰੀਆ ਹੈ) ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ 'ਤੇ ਉਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਉਣ ਲਈ, ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰੀਰ, ਇੱਕ ਫਰਮ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇੱਕ ਫਰਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਸ ਫਰਮ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਫਰਮ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 22ਸੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਈਵਾਲ ਨੂੰ ਫਰਮ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ "ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ" ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਿਰਧਾਰੀ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕਹਿਣਾ ਹੈ। ਹੋਰ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਭਾਈਵਾਲ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਪਰਾਧ ਭਾਈਵਾਲ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

14. 1982 ਵਿੱਚ, ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਰੋਹਤਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1954 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨਿਰਮਾਣ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਧਾਰਣਾਤਮਕ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ 'ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ' ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ, ਧੁੰਦਲਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਮਾਨ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਬਿਨਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਜਿਹੇ ਧਾਰਣਾਤਮਕ ਦੋਸ਼ ਨਾਕਾਫੀ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲੈ ਸਕੇ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਸਕੇ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰੀਜ਼ਨਿੰਗ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

“12……ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 5 ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

5. ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ 3 ਦੋਸ਼ੀ 2 ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ 4 ਤੋਂ 7 ਦੋਸ਼ੀ 2 ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ 2 ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ।

xx
xx
xx

14. "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ" ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਹਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ 4 ਤੋਂ 7 ਨੂੰ ਕੋਈ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਖਾਸ ਦਫਤਰ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਮੈਨੇਜਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ 1 ਖਿਲਾਫ ਵੀ।"

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਖਿਲਾਫ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲਈ ਸੀ

15. ਇੱਕੋ ਬੈਂਚ ਦੇ ਦੂਜੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਦਾਸ ਝੁੰਝੁਨਵਾਲਾ, ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੋਸ਼ੀ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ, ਇਸ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ"। "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਇਸ ਲਈ, ਨਿਸਕਰਸ਼ ਨਿਕਾਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਹੁਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ "ਇਨ-ਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ

“3.....ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਖਿਲਾਫ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ:

5. ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਬਾਜਾਜ ਹੈ ਆਰ.ਪੀ. ਨੇਯਾਤੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੁਗਰ ਮਿਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਨ, ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ।

xx xx

5. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ

ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ। ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ 1 ਤੋਂ 11 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਇਹ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।"

16. ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ।7$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲੇ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਮਾਲ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੈਂਟਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ,8$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਖੇਪਣ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ:

"39. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿਧਾਂਤ ਉਭਰਦੇ ਹਨ:

(i) ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਅਵੇ ਕਰੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਆਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੈ।

(ii) ਧਾਰਾ 141 ਸਾਰੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਆਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਚਾਲਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ।

(iii) ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੇਵਲ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ ਅਰਥ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੰਪਨੀਜ਼ ਐਕਟ, 1956 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਜਾਂ ਇੰਕਾਰਪੋਰੇਟਡ ਹੈ, ਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ/ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵਿਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਚਾਲਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(iv) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਦਾਅਵਾ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਅਰਥ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।

(v) ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਜੌਇੰਟ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲੇਬਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੀ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ [ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

(vi) ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਚੈੱਕ ਸਾਈਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(vii) ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

17. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22C ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਧਾਰਾ 22C ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤੇ ਧਾਰਾ 22C ਅਧੀਨ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਾਂ ਤਦ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸੈਕਰੇਟਰੀ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਵਹਾਰ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਦ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸੈਕਰੇਟਰੀ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ, ਮਿਲੀਭੁਗਤ, ਜਾਂ ਉਪੇਕਸ਼ਾ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ।

18. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22C ਦੀ

ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਐਮ/ਐਸ. ਰਾਈਟਰ ਸੇਫਗਾਰਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਜੋ ਕੇਵਲ ਤਦ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 22C ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ। ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22C(2) ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰੇਗਾ।

19. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜੋ ਮੱਦਰਾਸ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਵੀ. ਪਾਰੇਖ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਧਾਰਿਤ ਐਸੈਂਸ਼ੀਅਲ ਕਮੋਡਿਟੀਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਤੇ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਜੋ ਕਿ ਆਯਰਨ ਅਤੇ ਸਟੀਲ ਕੰਟਰੋਲ ਆਦੇਸ਼, 1956 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ), ਤਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 10 ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਖੁਦ ਕੰਪਨੀ ਹੋਵੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਆਯਰਨ ਅਤੇ ਸਟੀਲ ਕੰਟਰੋਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਲਾਜ਼ (5) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗ ਅਸਲ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਮਦਾਰ ਅਤੇ ਵੱਲਭਦਾਸ ਠਾਕਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਸ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਾਇਜ਼ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ”

20. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਓਰਤਨ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਚਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।10 ਇਹ ਕੇਸ ਅਨਿਵਾਰਯ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਐਕਟ, 1955 ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਦੇ ਪਾਰੀ ਮਟੀਰੀਆ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ; ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਹੈ; ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਮੈਨੇਜਰ, ਸੈਕਰੇਟਰੀ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੰਚਾਰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੇਵਲ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੁਝਾਵਦਾ ਕਿ ਇੰਚਾਰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

21. ਸ਼ਿਓਰਤਨ ਅਗਰਵਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸੀ.ਵੀ. ਪਾਰੇਖ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਨੀਲ ਹਾਡਾ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਰੀਲਿਕ ਲਿਮਿਟੇਡ11 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ:

“13. ਜੇਕਰ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਤਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਦੂਜੀ ਜਾਂ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਚੁਣਾਵ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਤਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ

ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਪਾਉਣਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੜਚਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੀ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਦੰਡਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।"

22. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਮੰਗਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦ ਤੱਕ ਕੰਪਨੀ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 141(1), ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕਾਰੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਹੀਂ… ਸ਼ਿਓਰਤਨ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਅਨੀਲ ਹਾਡਾ ਵਿੱਚ, ਅਨੀਤਾ ਹੋਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਟੂਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਿੱਚ, ਕੰਪਨੀਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਅਧੀਨ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ 3-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"51. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਓਰਤਨ ਅਗਰਵਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ.ਵੀ. ਪਾਰੇਖ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਰੇਸ਼ੋ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਅਨੀਲ ਹਾਡਾ ਵਿੱਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤੌਰ ਤੇ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਮਾਮਲਾ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਅਲੱਗ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੈਕਸਿਮਜ਼ ਜਾਂ ਲੈਕਸ ਨੈਨ ਕੋਗਿਟ ਐਡ ਇਮਪੋਸਿਬਿਲੀਆ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ।

xx
xx

59. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਿਰਵਿਰੋਧ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 141 ਅਧੀਨ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਿਓਰਤਨ ਅਗਰਵਾਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਮੋਦੀ ਡਿਸਟਿਲਰੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਿਓਰਤਨ ਅਗਰਵਾਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਗਲਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਅਤੇ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

23. ਅਨੀਲ ਹਾਡਾ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਡਿਸਟਿਲਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹੇ ਗਏ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੱਥ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ।

xx
xx

"13. ਅਨੀਲ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਸਟਾਰ ਇੰਡੀਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟਰੀਜ਼ ਮੀਡੀਆ ਨੈੱਟਵਰਕ ਬਨਾਮ ਸਟਾਰ ਇੰਡੀਆ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ, ਕੇਸ ਨੰਬਰ 2380 ਦੇ 2004, ਫੈਸਲਾ 13-8-2009 ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਸਮਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੀ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਜ਼ਨਰੀਜ਼ ਮੀਡੀਆ ਨੈੱਟਵਰਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਮਿਸਕ. ਕੇਸ ਨੰਬਰ 2380 ਦੇ 2007 [2007 (ਦਿੱਲੀ)] ਜਿਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ, ਤਦਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 698 ਦੇ 2001 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਮਨ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

24. ਸ਼ਰਦ ਕੁਮਾਰ ਸਾਂਘੀ ਬਨਾਮ ਸਾਂਘੀ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਸ਼ਾਹਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ:

“11. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਮਨ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਅਨੀਤਾ ਹਾਡਾ ਬਨਾਮ ਗੌਡਫਾਦਰ ਟ੍ਰੈਵਲਜ਼ ਅਤੇ ਟੂਰਸ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਿੱਚ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

xx xx

13. ਜਦੋਂ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਸਮਪੂਰਣਤਾ ਦੇ ਲਈ। ਅੰਤਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।” ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਆਦੇਸ਼ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਤਦਨੁਸਾਰ ਉਸੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।"

25. ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਬਨਾਮ ਬੀ. ਸ਼ਿਵਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਸੀ।15$_{SUPERSCRIPT}$ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“6. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚੈੱਕ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ ਹੁਣ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗਲਤ ਸੰਕਲਪਨਾ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ ਮੰਗ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ 'ਤੇ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 138 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ/ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗਲਤ ਹੈ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾ ਦਾਅਵਾ ਹੁਣ ਰੇਸ ਇੰਟੇਗਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਨੀਤਾ ਹਾਡਾ ਬਨਾਮ ਗੌਡਫਾਦਰ ਟ੍ਰੈਵਲਸ ਅਤੇ ਟੂਰਸ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਗਿਆ। ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਪੈਂਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਦਸਤਖਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ: (SCC p. 688, para 58)

"58. ਸਖਤ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਮੱਤ ਹਾਂ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ "ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੰਪਨੀ" ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੰਪਨੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵਿਕਾਰੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ। ਕੋਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ

"59. ਸਾਡੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ, ਅਤਿ ਆਵਸ਼ਯਕ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਧਾਰਾ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਪਹਿਲੂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸਥਾਨ ਲੈ ਲੈਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ।"

xx

12. ਕੰਪਨੀਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਧਾਰਾ 141 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

13. ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਕੰਪਨੀ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ, ਮੰਗ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਹੁਣ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

26. ਸਟੈਂਡਰਡ ਚਾਰਟਰਡ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ (ਹਾਦਾ ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਉਸੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਲੀਵਰ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਖਾਦਿਆ ਮਿਲਾਵਟ ਐਕਟ, 1954 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਰੀ ਮਟੀਰੀਆ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"23. ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਅ) ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਲੋਜ਼ (ਅ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਵਿਕਲਪਿਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਸੰਯੁਕਤ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂ ਉਲਟਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚੂੰਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਅਨਿਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਚਕ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨਾਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦੋਸ਼ੀਵਾਰੀ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

27. ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪਰਿਣਾਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਅਭਿਯੋਗ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਅਪਵਾਦ ਸ਼ਾਇਦ ਤਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੰਪਨੀ ਆਪ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੁਕਾਵਟ ਕਾਰਨ ਅਭਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਅਪਵਾਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਭਿਯੋਗ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

28. ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰਜਿਸਟਰ ਅਤੇ ਫਾਰਮ ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਭਾਵ, ਐਸ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਅਸਟ, ਕੋਮਲ ਚੰਦ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ, ਸਿਵਲ ਲਾਈਨਜ਼, ਸਾਗਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਾਗਰ 'ਤੇ। 02 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2014 ਨੂੰ ਐਮ/ਐਸ. ਰਾਈਟਰ ਸੇਫਗਾਰਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਸਤਾਖਰਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ-ਕਾਰਨ-ਕਮ-ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ, ਜਿਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਛੋਟੀ ਜਵਾਬ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨਾ ਤਾਂ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਸਾਈਟ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀ ਕਿ ਜਵਾਬ ਘਾਟ ਕਿਉਂ ਸੀ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਦੀ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਅਤੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜੋ ਉਸ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੁਣਾਤਮਕਤਾ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਚੁੱਪ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਈਲਾਈਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਭਿਯੋਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

29. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਲਣਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਅਕਸਰ ਅਨੁਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸਖਤ ਸਮੇਤ ਦੰਡਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਨ। ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਭਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਪੁਸਤਕ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਣਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ, ਓਵਰਟਾਈਮ ਭੁਗਤਾਨ, ਕਟੌਤੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

30. ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵਿਪਰੀਤ ਅਤੇ ਸਖਤ ਨਤੀਜੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਨਿਸਾਰ ਹੋਲੀਆ, ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਯਾਪਤ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੌਲਿਕ ਮੰਡੇਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਅਨਿਆਇ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਬੀਚ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਐਮ/ਐਸ. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਟੀਲ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਆਫ ਉੜੀਸਾ, ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦੰਡ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਮਕੈਨੀਕਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਪਹਲੂ 'ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਈ:

“8. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਕਰੇਤਾ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਦੰਡ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ — ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9(1) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 25(1)(ਏ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਵਿਕਰੇਤਾ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮਾਤਰ ਉੱਤੇ ਦੰਡ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਇਤਵ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੰਡ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੰਡ ਤਾਂ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਬੇਈਮਾਨੀ

ਵਾਲੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਦਾਇਤਵ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਦੰਡ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਇਤਵ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ ਦੰਡ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਕਸਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੋਵੇ, ਦੰਡ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਜਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਉਲੰਘਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਉਲੰਘਣ ਇਸ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੰਡ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵਿਕਰੇਤਾ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਮੰਨਣਾ ਪਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਦੰਡ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ।"

ਲਗਭਗ ਹਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਮਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਦੰਡਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ19SUPERSCRIPT। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਟੀਲ ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਸ਼ ਨੇ ਉਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ, ਮਾਮੂਲੀ ਉਲੰਘਣਾਂ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਾਮਾਫੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਥਾਰਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਲਰੂਪ ਅਤੇ ਜਟਿਲਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਚਾਲਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਚੈਕ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ। ਪਰ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸਾਰਾਂਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਇਸਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ20SUPERSCRIPT। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਅਣਉਮੀਦ ਜਾਂ ਬੇਤੁਕੇ ਨਤੀਜੇ ਨਾ ਆਉਣ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼, ਮਕਸਦ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਜਾਂ ਅਕਾਰਜਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਅਣਜਾਣ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

31. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸੰਮਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣਾ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ21। ਇਹ ਨਤੀਜੇ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਪਮਾਨ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਚਾਅ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਯਤਨ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਰਯਾਪਤ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੰਦਿਗਧ ਹੋਵੇ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕੋਰਸ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਰਯਾਪਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਚਾਲੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਅਤੇ ਸਹੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਉਚਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਸਮਝ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਮਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਮਾਸੂਮ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

32. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਕੈਨਿਕਲ ਅਤੇ ਰੁਟੀਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰੇ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ 1973 ਦੀ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮੂਚਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 1973 ਦੀ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 200 ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ (ਅ) ਅਧੀਨ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰੀ-ਸਮਨ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਦੇਖ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮਾਮਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਛੋਟ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਮਾਲ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ:22SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ।

"12. ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 200 ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਆਧਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਜਾਂ ਤੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਨਿਰਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੂਣ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ) ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 200 ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ ਦੇ ਕਲੋਜ਼ (ਅ) ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਣਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਝੂਠੀ ਜਾਂ ਤੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। ਅਜਿਹੀ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਧਾਰਣਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।"

ਸਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਚਿਤਤਾ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

33. ਨਤੀਜਤਨ, ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਰੀ ਸੰਮਨ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਾਂਗੇ।

34. ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2, ਵਿਨੋਦ ਸਿੰਘ, ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2, ਯਾਨੀ ਵਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate